

NIEUWSBRIEF

9, 2023

Impressie van de netwerkbijeenkomst op 12 december

door Hans Acherman

Thema: Zorgzame Buurten

Aanleiding voor de bijeenkomst was het uitbrengen, onder de titel 'Zorgzame Buurten', van een bundel met inspirerende initiatieven hoe in Nederland de zorg verandert. Deze publicatie volgde op een manifest van Marcel Canoy, hoogleraar gezondheidseconomie, die een radicaal andere aanpak van 'de vergrijzing' bepleit: 'Goed ouder worden doe je samen in de buurt'. Aan de bak!

Inleiders waren: Hans Acherman, adviseur Huiskamer, Freja Aurik, regiomanager bij zorgverlener Amaris, en Wouter van den Berg, voorzitter wijkvereniging Groenhouten.

Na de pauze was er discussie over het concept 'Zorgzame Buurten' aan de hand van de inspirerende initiatieven uit de bundel.

Vier thema's

In de inleidingen kwamen vier thema's samen:
- het beslag dat de vergrijzing ter wille van de 'zorg' voor ouderen doet op de blijvend krappe arbeidsmarkt is onhoudbaar. Ook andere sectoren die van belang zijn voor het functioneren van onze samenleving doen een beroep op diezelfde krappe arbeidsmarkt (leraren, politie, treinmachinisten, etc.). Dat beslag bereikt een piek rond 2040 (naar verwachting tweemaal zoveel 85-plussers). Het is dus urgent om op korte termijn tot een andere inrichting van de zorg voor ouderen te komen, wil die toekomstbestendig zijn;

- daarom is het noodzakelijk om de zorgvraag terug te dringen. Dat vergt 'vroegsignalering' ("Hoe gaat het met u?") en, bij een niet-pluis-gevoel, tijdige actie tot behoud van een goede fysieke, sociale en mentale conditie om zo lang mogelijk nog zelfstandig te kunnen functioneren;

- dat houdt een accentverschuiving in van 'zorg' naar 'welzijn': meer aandacht voor wat een oudere nog zelf kan of wil en ondersteuning bij het behoud van 'grip' op het eigen leven. De Wetenschappelijk Raad voor het

Regeringsbeleid (WRR) concludeert dat we daarvoor 'eigen verantwoordelijkheid' zullen moeten vervangen door 'gedeelde verantwoordelijkheid', met 'grip op het leven' als richtinggevend ideaal. 'Verzorging' alleen is dan niet voldoende;

- er is een kleinschalig en toegankelijk sociaal netwerk in de eigen wijk noodzakelijk voor het behoud van het gevoel 'er nog bij te horen' waar mensen zo nodig een beroep op kunnen doen.

De WRR bracht 30 november 2023 een rapport 'Grip' uit. "Wie vanuit 'grip' kijkt, ontdekt dat gezondheidsverschillen voor een flink deel kunnen worden verklaard doordat mensen met een lage sociaal-economische status beduidend minder grip op hun leven ervaren. Die relatieve machteloosheid tast letterlijk hun mentale en fysieke gesteldheid aan, met als gevolg dat zij korter leven."

De bijdrage van een wijkvereniging

Doorbreek de 'harde' overgang van geheel zelfstandig wonend naar geheel onzelfstandig levend in een verzorgings-/verpleeghuis. Die traditionele inrichting van de zorg is niet langer houdbaar. En ook niet wenselijk. Maak het mogelijk 'in de (eigen) buurt' te blijven wonen (de buurt als 'thuis') en voorzie in een geleidelijke 'zachte' overgang naar meer 'zorg' bij toenemende hulpafhankelijkheid. De wijkvereniging kan een essentiële bijdrage leveren in het overgangsgebied van 'welzijn' naar 'zorg': 'samen dingen doen' en 'voor elkaar dingen doen'. Zonder de buurt redt de thuiszorg het niet.

De wijkvereniging als drager van een sociale infrastructuur

Het voorgaande stelt hoge eisen aan de sociale betrokkenheid van de buurtbewoners en vraagt een behoorlijk stevige organisatie die dat in goede banen leidt. Een sociale infrastructuur waarin 'de buurt', de zorgleveranciers (huisartsen, thuiszorg etc.) en de financiers van de zorg nauw samenwerken. De 'inspirerende initiatieven' uit de bundel geven daar voorbeelden van. 'Austerlitz zorgt' gaat daarin het verst. Daar coördineert de eigen lokale zorgcoöperatie alle zorg en welzijn via een dorpssteam met daarin de dorpsondersteuner, de POH en de WMO-consulent: 'Community Care'.

Hoe pakken we in Leusden het concept Zorgzame Buurt op?

Daarover ging de discussie na de pauze. En eigenlijk niet meer over de vraag of de introductie van het concept Zorgzame Buurt een zinnige bijdrage zou kunnen leveren aan de oplossing van gevolgen van de snelle vergrijzing van de bevolking.

De discussie

In de discussie na de pauze waren twee benaderingen te onderscheiden:

- hoe kan de wijkvereniging, als deel van de nulde lijn, inspelen op de mogelijkheid voor ouderen om in de eigen wijk een eigen leven te blijven leiden en welke ondersteuning kan de wijkvereniging daar bij bieden
- de wijkvereniging kan dat niet alleen, omdat, naarmate de veroudering toeslaat, die ondersteuning van karakter verandert en om intensieve samenwerking van de nulde en de eerste lijn vraagt.

Vraag en aanbod in de wijk

Voor een beginnende wijkvereniging als Groenhouten is een belangrijke vraag wat de wensen en de zorgen van de buurtbewoners zijn. Via een 'buurtscan', een vrij breed opgezette enquête in de hele buurt, kan daar zicht op ontstaan en worden begonnen met een paar in het oog springende en niet te ingewikkelde activiteiten. Met name gericht op het versterken van de sociale cohesie in de wijk, opdat ouderen het gevoel kunnen krijgen er nog bij te horen ('samen dingen doen') en buurtgenoten kunnen ontmoeten waar zij zo nodig een beroep op kunnen doen ('voor elkaar dingen doen'). Op een eigen vaste plek.

Vroegsignalering

Het is van groot belang dat ouderen mee (blijven) doen en niet onopgemerkt vereenzamen of als mantelzorger niet al zo overbelast raken dat zij nergens meer aan toe komen. Dan ben je te laat, want dat is lastig terug te draaien. Met de inzet van 'buurtcontactpersonen' per straat kan gemonitord worden wie wellicht gebaat is met bijv. meer sociaal contact. En die buurtcontactpersoon kan, omgekeerd, ook als eerste aanspreekpunt dienen voor een buurtbewoner die hulp zoekt. Verder zal de introductie van Positieve Gezondheid in de eerste lijn bijdragen aan een tijdige signalering dat bijv. niet alleen de fysieke, maar ook de sociale en mentale gezondheid in het geding zijn. Ook anderen die 'achter de voordeur komen' kunnen verandering van de situatie signaleren en doorgeven naar bijv. de wijkvereniging.

Samenwerking tussen de nulde en de eerste lijn

Zeker als geleidelijk naast informele hulp structureel ook meer professionele zorg nodig is, kan de wijkvereniging dat niet alleen af. Daarvoor is georganiseerde samenwerking met professionele zorgverleners noodzakelijk.

Tijdens de netwerkbijeenkomst kondigden Buurkracht Alandsbeek en Centraalzorg + Welzin aan dat zij een pilot willen starten m.b.t. complementaire hulpverlening. Als voorbeeld: iemand heeft twee dagen dagbesteding via Centraalzorg/Welzin, maar hoe gaat het dan die andere vijf dagen? Kan de wijkvereniging daar een helpende hand bieden? En, omgekeerd, als de wijkvereniging signaleert dat een buurtbewoner dreigt te vereenzamen, kan dan soms dagbesteding ingezet worden? Een pilot dus als aanloop naar meer onderlinge afstemming en samenwerking tussen buurtverenigingen en professionele zorgverleners.

Naar een hechte sociale infrastructuur in de wijk

Zonder daarop vooruit te willen lopen, laten de inspirerende initiatieven elders zien, dat bijv. een 'wijkbudget' meer ruimte kan geven om deze samenwerking gezamenlijk in te richten en bijv. een wijkteam (wijkondersteuner, POH en WMO-consulent) zelf de doorzettingsmacht te geven om de door hen noodzakelijk geachte hulp te realiseren. Dat DAVA (de wijkvereniging in Achterveld) via ZonMW nu financieel de ruimte krijgt om voor twee dagen in de week gedurende anderhalf jaar een 'dorpsondersteuner' aan te stellen, is een belangrijke stap in die richting. Het is helaas wel weer een tijdelijke financiering, waarna bij gebleken effectiviteit alsnog naar structurele financiering gezocht zal moeten worden. Kunnen we straks alle wijkverenigingen zo'n stevig toekomstperspectief bieden?

Hoe nu verder?

Deze netwerkbijeenkomst over Zorgzame Buurten was inspirerend en past in de reeks activiteiten van de Huiskamer van Leusden.

Omdat zowel de wijkverenigingen van Achterveld, Alandsbeek, als Groenhouten zich willen ontwikkelen richting Zorgzame Buurten, kan het voor anderen interessant zijn om die ontwikkelingen te blijven volgen. De Huiskamer van Leusden wil dat zeker faciliteren. Laat het weten via info@huiskamervanleusden.nl, als u op de hoogte wilt blijven.

En wie de presentaties wil ontvangen, kan dat laten weten via hetzelfde mailadres.